

Международна дейност на специалистите по лесозащита от Института за гората - БАН

**Проф. д-р Георги ЦАНКОВ, чл.-кор. д.н. Пламен МИРЧЕВ,
проф. д.н. Георги ГЕОРГИЕВ, доц. д-р Маргарита ГЕОРГИЕВА**

Създаденият през 1928 г. Институт за гората в течение на 90 години осигурява научното обслужване на горското ни стопанство. До края на 40-те и началото на 50-те години на XX в. той разполага с малък брой научни кадри. След 1950 г. в областта на лесозащитата са назначени трима научни работници, но съставът на звеното постепенно се разраства. Оформят се високкоквалифицирани специалисти, които освен с решаване на наболели проблеми по опазване на горите от вредители и болести, се включват активно в международни научни прояви и предават своя опит и знания в други страни.

През 1970 г. проф. Георги Цанков заминава за Република Куба, където в продължение на три години подготвя 8 преподаватели в Университета в Сантяго де Куба. Съвместно с университетски специалисти публикува 12 научни труда върху насекомните вредители на страната и три работи по кубинската ихнеумонична фауна.

По двустранната спогодба между България и СССР гобиваната в Коми гървесина в размер на 1.5 млн. м³ продължително време осигурява производството на редица наши гървопреработващи предприятия. Добивът и вносът на гървесина поражда и много проблеми, свързани с насекоми ксилофаги. За решаването им Институтът за гората осъществява съвместни научни проучвания с Горския институт - Пушкино, край Москва, и горското ведомство в Коми, които целят изясняване на видовия състав на насекомните вредители, нападащи отсечената гървесина, мерките за ограничаване на заселването, влошаване на качеството на гървесината и ограничаване на проникването на вредителите в България.

Ценна помощ е оказвана от наши специалисти на колегите им в Алжир за овладяване на възникнали лесозащитни проблеми, особено в новосъздаваните там култури.

Редица от най-съществените научни резултати на Секцията „Горска ентомология и фитопатология“ на ИГ са постигнати в сътрудничество с водещи научни институции в чужбина - при проучване на боровата процесия с Университетите в Хановер (Германия), Патра (Гърция), Испарта (Турция), Сараево (Босна и Херцеговина), с INRA (Франция), с Горската служба в Корча (Албания). Резултатите от съвместните изследвания са отразени в статии, публикувани в реномирани ентомологични списания. Членове на

секцията са съавтори на отпечатаната през 2015 г. от издателство „Springer“, под редакцията на проф. Alain Roques, монография „Processionary Moths and Climate Change: An Update“.

При широкомащабно проучване на ентомопатогенната гъба *Entomophaga taimaiga* с учени от Университета „Корнел“ в Итака (САЩ), Университета в Илинойс (САЩ), Университета за приложни науки в Еберсвалде (Германия), Института за гората в Белград (Сърбия), Университета в Тесалия (Гърция), Университета „Сасари“, Сардиния (Италия) са постигнати забележителни научни и научноприложни резултати. С интродукцията на патогена в България са реализирани значими финансови икономии за горското стопанство от съкращаване на разходите за борба с най-опасния вредител в горите - гъботворката. Научните работници по лесозащита активно участват с доклади на световни научни форуми - на XIII Световен конгрес по ентомология в Москва през 1968 г. и XVIII в Пекин (1992 г.), XVIII конгрес на IUFRO в Любляна (1986 г.), XI Световен конгрес по горите в Анталия, Турция (1997 г.), Първата (1984 г.) и Втората (1996 г.) Балкански конференции по проучване, опазване и използване на горските ресурси, на специализираните научни конференции за регулиране на числеността на насекомните вредители и прилагане на биологична борба - в Амстердам, Холандия (1984 г.), Рогов, Полша (1984 г.), Табор, Чехословакия (1985 г.), Триполи, Гърция (1999 г.), Сърбия - в Панчево (2005 г.), Белград (2007 г.) и Нови Сад (2009 г.).

За периода 2009-2018 г. сътрудник от секцията участва активно в 6 проекта на Програмата COST, свързани със защита на горите от фитопатогени и насекоми вредители, като в три от тях е член на управителните съвети, а в останалите три - заместник.

На научни форуми са представени постигнатите резултати от проучването на боровата процесия в Хановер, Германия (1989 г.), Калц, Колумбия (1998 г.), Орлеан (2009 г.), Авиньон (2010 г.), Корсика (2011 г.), Франция; Солун, Гърция, Скопие, Македония (2017 г.), Нови Сад, Сърбия (2018 г.); *Entomophaga taimaiga* в София (2007 г.), Трабзон, Турция (2010 г.), Белград, Сърбия (2010, 2012 г.), Хисаря (2012 г.), Тбилиси, Грузия (2012 г.), Загреб, Хърватия (2013 г.), Оросей, Сардиния (2014 г.), Анаполис, САЩ (2014 г.), Нови Сад, Сърбия (2018 г.). Проучванията по патологичните проблеми

по иглолистните видове са представени - коренова гъба (*Heterobasidion annosum*) - IUFRO Конгреси в Касел, Германия (1978 г.) и Познан, Полша (1991 г.), болести по клонки и иглици на видове от род *Pinus* - Корник, Полша (1989 г.), Упсала, Швеция (1993 г.), Флоренция, Италия (1994 г.), Анталая, Турция (2014 г.), Краков, Полша (2015 г.), Скопие, Македония (2017 г.), мониторинг на здравословното състояние на горските екосистеми - Хелзинки, Финландия (1990 г.), Панчево, Сърбия (2003 г.), Нови Сад, Сърбия (2009 г.), Хамбург, Германия (2009 г.), Букурещ, Румъния (2017 г.).

Полезна форма на сътрудничество за обмен на идеи и информация са организирани 11 научни конференции с международно участие на Българското ентомологическо дружество, възстановено с дейната активност на членовете на секция „Горска ентомология и фитопатология“ в Институт за гората.

В Секцията са подготвени и успешно защитени две докторски дисертации от чуждестранните аспиранти - Сиксто Монтеагудо от Куба, с научен ръководител Георги Цанков, и Етимат Занати от Египет, с научен ръководител Марин Керемидчиев. От друга страна, наш сътрудник получи образователно-научната степен „доктор“ в Прага - Чехословакия.

Съществено достижение в международното сътрудничество е и организационният ни принос при създаването и функционирането на значими международни организации. Към Източно-Палеарктичната секция (ИПС) в Москва, съставна част на Международната организация за биологична борба с вредителите в селското и горското стопанство (МОББ), е създадена постоянна комисия ПК-6 за биологична защита на гори-

те в източноевропейските страни. За неин председател е избран Георги Цанков. Тази комисия организира ежегодно събиране на информация от всички страни от Източна Европа за изследователската проблематика в научното направление и приложната насоченост на биологичната борба. На тази база се изготвя информация за всички страни, която се докладва на ежегодни заседания на Източно-Палеарктичната секция. Организиран са и международни научни прояви - симпозиуми и конференции - Бургас (1986 г.), Боржоми, Грузия (1989 г.), Варшава, Полша (1994 г.), с отпечатани сборници с изнесените доклади.

В продължение на повече от 30 години сътрудници от секция „Горска ентомология и фитопатология“ участват в Международната програма „Гори“ за изпълнението на широкомащабен мониторинг, при който ежегодно се извършва оценка на здравословното състояние на горските екосистеми, създадена е база данни за състоянието на горите, която служи за анализ на биотичните и абиотичните фактори и изготвяне на прогнози за развитие на повредите, както и разработване на мерки за ограничаване на тяхното вредно въздействие.

Опитът на Секцията към Института за гората - БАН, показва ползата от съвместни изследвания с чуждестранни партньори и участието с доклади на международни научни форуми. Благодарение на тях се повишава квалификацията на младите сътрудници, постигат се значими научни резултати, трасира се пътят към реномирани научни списания, при което достиженията стават видими за международната научна общност.

Новини от природните паркове

ДПП „Витоша“ благодарни на своите доброволци

По традиция в навечерието на Международния ден на доброволеца - 5 декември, м. г. и през 2018 г. ДПП „Витоша“ се срещна с хората, които с доброволен труд през годината допринесоха за развитието на Парка. В презентацията си пред събралите се в Конферентната зала на Столичната община доброволци за проведените акции и инициативите „Един ден на Витоша“ и „Заслон 2050“ директорът на Парка ланд.арх. Снежана Петрова подчерта приноса на цялата доброволческа общност, подпомагаща Витоша.

Общата равностойка на извършените доброволчески дейности е - 500 участници, включили се в 20 акции, над 100 са освежени и лакирани елементи от парковата инфраструктура, 2 витошки маршрута са с допълнена лятна маркировка, 6800 м почистени канали и водостоци, над 14 м³ събрани и извозени отпадъци. През годината са „осиновени“ 20 обекта в Парка. През 2018 г. е изграден заслонът в м. Три кладенци по идея на арх. Ан-

Колективът на ДПП „Витоша“ с участниците в официалната церемония по случай Международния ден на доброволеца

дрея Момерин, 3 спортни площадки за хора в неравностойно здравословно положение в м. Игликина поляна, изцяло с дарения по инициативите „Избери, за да помогнеш“, супермаратона „Един ден на Витоша“, „НДК 360“ и други.

След презентацията на арх. Момерин за изграждането на заслона той подписа договор с ДПП „Витоша“ за безвъзмездно поддържане на съоръжението за 10 години. Прожектиран бе и филмът „Един ден на Ви-

тоша“, заснет след едноименния супермаратон по идея на известния наш алпинист Дойчин Боянов и с участието на 16 видни наши спортисти, които демонстрираха възможностите на Витоша за различни видове спорт.

Присъстващите на официалната церемония доброволци и представители на организациите, участвали в подпомагането на акциите и инициативите на Парка, получиха благодарствени писма и скромни подаръци. **Т**